

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

DOI: <https://doi.org/10.32620/cher.2023.1.06>

Постановка проблеми. У статті досліджено передумови та проблематику обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств. Виокремлено пріоритетні напрямки формування облікової і аналітичної інформації задля задоволення інформаційних запитів різних користувачів щодо безперервності діяльності підприємства. *Мета статті* обґрунтування організаційно-методичних положень формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств. *Об'єкт дослідження* – процес формування обліково-аналітичної інформації для оцінки безперервності діяльності підприємств. *Методи дослідження:* наукового пізнання, метод узагальнення, порівняння, логічні, аналітичні методи та індукції і дедукції. *Гіпотеза дослідження* полягає в тому, що формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств здійснюється в контексті задоволення інформаційних потреб стейкхолдерів та розробки прогнозів щодо сталого розвитку на майбутнє. *Виклад основного матеріалу.* Визначено передумови та проаналізовано ступінь дослідження проблематики обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств. Сформована модель обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств розкриває складові та послідовність формування облікової і аналітичної інформації за принципом безперервності. Визначено об'єкти бухгалтерського обліку та аналізу для оцінки безперервності діяльності підприємства, а також обґрунтовано порядок визнання активів і зобов'язань з позицій економічних вигід. Послідовність формування обліково-аналітичної інформації охоплює такі етапи: 1) облік безперервності діяльності підприємства; 2) узагальнення облікової інформації у фінансовій та нефінансовій звітності; 3) аналітична оцінка безперервності діяльності підприємства; 4) ідентифікація та оцінка основних факторів впливу на безперервність діяльності підприємства; 5) надання висновку про допущення безперервності діяльності підприємства. Впровадження запропонованої моделі формування обліково-аналітичної інформації за вищезазначеними етапами дозволить оцінити ефективність діяльності підприємства, визначити основні фактори впливу на безперервність його діяльності та надати стейкхолдерам розуміння щодо сталого розвитку підприємства на майбутнє. *Оригінальність і практична значущість дослідження.* Сформовано рекомендації щодо формування облікової та аналітичної інформації для оцінки безперервності діяльності підприємств в контексті задоволення інформаційних потреб різних користувачів. *Висновки дослідження.* Формування обліково-аналітичної інформації в контексті реалізації принципу безперервності сприятиме підвищенню якості та достовірності оцінки безперервності діяльності підприємств для розробки прогнозів щодо їх сталого розвитку на майбутнє. У процесі формування облікової інформації необхідно оцінювати активи і зобов'язання з позицій економічних вигід, що надає можливість спрогнозувати зміни щодо створення доданої вартості підприємства. Впровадження методичних положень щодо формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності сприятиме задоволенню інформаційних запитів стейкхолдерів щодо безперервного функціонування підприємства.

Ключові слова:

обліково-аналітичне забезпечення, облікова інформація, аналітична інформація, принцип безперервності, оцінка безперервності, економічні вигоди, сталий розвиток, стейкхолдери.

FORMATION OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL ASSESSMENT OF CONTINUITY OF ENTERPRISES

Formulation of the problem. The article examines the prerequisites and problems of accounting and analytical support for assessing the continuity of enterprise activity. The priority directions for the

¹ Юрченко Олена Сергіївна, здобувач кафедри облікових технологій та оподаткування, Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна.

Yurchenko Olena, recipient of the Department of Accounting Technologies and Taxation, Ivan Franko Lviv National University, Lviv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5028-8968>

e-mail: elenaurchenko2@gmail.com

formation of accounting and analytical information to meet the information requests of various users regarding the continuity of the enterprise's activities are highlighted. *The purpose of the article* is to substantiate the organizational and methodological provisions for the formation of accounting and analytical support for the assessment of the continuity of enterprise activity. *The object of the study* is the process of forming accounting and analytical information for assessing the continuity of enterprise activity. *Research methods*: scientific knowledge, method of generalization, comparison, logical, analytical methods and induction and deduction. *The hypothesis of the study* is that the formation of accounting and analytical support for assessing the continuity of business activities is carried out in the context of meeting the information needs of stakeholders and developing forecasts for sustainable development for the future. *Presenting main material*. Prerequisites are determined and the degree of research into the problems of accounting and analytical support for assessing the continuity of enterprise activity is analyzed. The formed model of accounting and analytical support for assessing the continuity of business activity reveals the components and sequence of the formation of accounting and analytical information according to the principle of continuity. The objects of accounting and analysis for assessing the continuity of the enterprise's activities are determined, and the procedure for recognizing assets and liabilities from the standpoint of economic benefits is substantiated. The sequence of formation of accounting and analytical information covers the following stages: 1) accounting for the continuity of the enterprise's activity; 2) generalization of accounting information in financial and non-financial reporting; 3) analytical assessment of the continuity of the enterprise's activity; 4) identification and assessment of the main factors influencing the continuity of the enterprise's activity; 5) provision of a conclusion on the assumption of continuity of the enterprise's activities. The implementation of the proposed model for the formation of accounting and analytical information according to the above-mentioned stages will allow to evaluate the efficiency of the enterprise, to determine the main factors influencing the continuity of its activity and to provide stakeholders with an understanding of the sustainable development of the enterprise for the future. *Originality and practical significance of the research*. Recommendations on the formation of accounting and analytical information for assessing the continuity of enterprise activity in the context of meeting the information needs of various users have been formulated. *Research conclusions*. The formation of accounting and analytical information in the context of the implementation of the principle of continuity will contribute to the improvement of the quality and reliability of the assessment of the continuity of the activities of enterprises for the development of forecasts regarding their sustainable development for the future. In the process of forming accounting information, it is necessary to evaluate assets and liabilities from the standpoint of economic benefits, which provides an opportunity to predict changes in the creation of added value of the enterprise. The implementation of methodological provisions on the formation of accounting and analytical support for the assessment of continuity of activity will contribute to the satisfaction of information requests of stakeholders regarding the continuous functioning of the enterprise.

Key words:

accounting and analytical support, accounting information, analytical information, continuity principle, continuity assessment, economic benefits, sustainable development, stakeholders.

Постановка проблеми. В сучасних умовах політичної та економічної нестабільності, військових конфліктів, загроз техногенного, екологічного та епідеміологічного характеру постають питання забезпечення подальшого функціонування суб'єктів господарювання, збереження робочих місць та добробуту населення.

Принцип безперервності діяльності є основоположним принципом бухгалтерського обліку і передбачає продовження діяльності підприємства у найближчій перспективі без наміру ліквідації. При цьому його активи та зобов'язання обліковуються, виходячи із припущення, що суб'єкт господарювання матиме можливість реалізувати активи та погасити зобов'язання, продовжуючи звичайну діяльність. Проте, вплив різного роду

ризиків на фінансові результати, грошові потоки, показники ліквідності та платоспроможності може поставити під загрозу діяльність підприємства у наступних звітних періодах.

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 1 «Подання фінансової звітності» вимагає, щоб управлінський персонал здійснював оцінку здатності суб'єкта господарювання безперервно продовжувати діяльність, тобто, така оцінка повинна здійснюватися на безперервній основі. Оцінка безперервності діяльності підприємств є одним з найскладніших завдань обліково-аналітичної практики. Це зумовлено наступними причинами:

з одного боку, власники та стейкхолдери потребують правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства

та перспективи його діяльності, а з іншого – оцінка безперервності розкриває усі недоліки у роботі підприємства, якими можуть скористатися конкуренти у своїх цілях і для підприємства постане проблема у збереженні комерційної таємниці;

відсутній єдиний підхід до оцінки безперервності діяльності, оскільки кожне підприємство є унікальним за сукупністю факторів, що впливають на її фінансовий результат. Закріплення на законодавчому рівні принципу безперервності діяльності підприємств у багатьох країнах зумовило необхідність розробки методичного інструментарію щодо його оцінки незалежними фахівцями (бухгалтерами, бізнес-аналітиками, аудиторами). Це відображено у низці офіційних документів з аудиту, на основі яких розроблялися вітчизняні стандарти аудиторської діяльності. Тому вирішення проблематики щодо формування обліково-аналітичної інформації для оцінки безперервності підприємств з метою задоволення інформаційних запитів різних користувачів є актуальним.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняна та зарубіжна наука містить багато праць, що присвячені теоретичним та практичним аспектам оцінки безперервності діяльності підприємств. Значна частка досліджень присвячена дотриманню принципу безперервності, його оцінці та Метьюс М.Р. та Перера М.Х.Б. [1], Хендріксен Е.С. [2], Нідлз Б. [3], Вільям Х. [4], Бетге Й., Гоголь Т., Соколов Я., Корягін М., Гринчишин Я., Бутинець Ф., Дмитренко І., Гнилицька Л., Столяренко О., Мултанівська Т. та Горяєва М. [7], Бичкова С., Орлова О., Белоусова І., Герасимова Ю., Легенчук С. [5], Голов С. [6].

Хендріксен Е.С. та Ван Бреда М.Ф. доводять, що основна ідея принципу «безперервності діяльності» полягає в оцінці активів та зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що «його діяльність триватиме далі».

Так, Мултанівська Т.В., Горяєва М.С. та Фоменко В. [7], [8, с. 192] вважають, що безперервність є не тільки методологічним принципом бухгалтерського обліку і фінансової звітності, а й постулатом сприйняття того, що підприємства будуть продовжувати і розвивати свою діяльність у майбутньому, не обмежуючи її жодними рамками.

У роботі Соколова Я. та Бичкової С. [9, с. 23] прослідковується зв'язок принципів безперервності та історичної (фактичної) со-

бівартості. В цьому контексті ліквідаційна вартість активів не має жодного значення для підприємства, якщо воно не планує ліквідуватися. Тому недоцільна будь-яка оцінка активів, крім як за собівартістю. У випадку ліквідації підприємства, його активи мають бути оцінені за поточною ринковою вартістю, а всі зміни в обліковій політиці мають бути відображені у Примітках до фінансової звітності на основі принципу повного висвітлення. Також, на думку авторів, більшість фактів господарського життя відбувається в умовах невизначеності і у разі виникнення надзвичайних (форс-мажорних) обставин забезпечити безперервність діяльності підприємству допоможе застосування принципу обачності, який передбачає формування резервів з метою передбачення результату майбутніх подій. Проте, в іншій своїй науковій праці [10 стор. 18] дані автори зазначають, що принцип безперервності діяльності ігнорує неминучий факт ліквідації підприємства. Цю думку поділяють і вітчизняні науковці, такі як Рабошук А. [11, с. 100] та Шигун М. [12, с. 85], які пропонують виключити даний принцип з принципів складання фінансової звітності.

З точки зору багатоцільового бухгалтерського обліку принцип безперервності не має самостійного значення [6]. Даний принцип має практичне значення для складання аудиторського висновку і втрачає сенс при оцінці вартості бізнесу, оскільки його активи та зобов'язання будуть оцінюватися на основі ринкової вартості навіть за наявності припущення, що підприємство не має підстав до скорочення або припинення діяльності. З цією думкою не погоджуються Озеран А. [13, с. 236-237], Тарасова Т. [14] і Гринчишин Я. [15, с. 4], які вважають, що принцип тісно співіснує з іншими принципами бухгалтерського обліку (нарахування, автономності, історичної собівартості, обачності, періодичності, концепції амортизації основних засобів) та робить доцільним їх використання.

Так, Озеран А. констатує, що припущення дозволяє ефективно визначати фінансовий результат і відмовитися від спроб переоцінити об'єкти обліку. Із принципу витікає, що якщо підприємство існує безперервно, то немає сенсу переоцінювати його активи. І навпаки, якщо підприємство ліквідується, то його майно повинно бути оцінене за ринковою вартістю. У разі продажу підприємства немає необхідності складати ліквідаційний

баланс, адже від зміни власника підприємство не стає іншим.

Підкреслюючи важливість принципу, Орлова О. [16, с. 106] вбачає припущення безперервності діяльності основою для відображення активів за фактичною собівартості, а не за ринковою вартістю, що стає визначальною при ліквідації підприємства за умови, що воно не збирається припинити своєї діяльності і, як наслідок, не виникає потреби розподілу активів для покриття зобов'язань і проведення розрахунків із власниками та акціонерами.

На думку Корягіна М., безперервність діяльності є не просто принципом бухгалтерського обліку, а визначальною ідеєю, яка розглядає діяльність підприємства, що спрямована на продовження і розвиток, і не обмежена у часі. Внаслідок чого, вчений виокремлює принцип безперервності, який безпосередньо впливає на формування вартості об'єктів [17, с. 47].

Проаналізувавши вищевказані дослідження, слід зазначити, що подальшого дослідження потребують питання стосовно формування інформаційної бази щодо визначення об'єктів обліку та аналітичних процедур, які є основою для розробки моделі обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємства.

Мета статті – обґрунтування організаційно-методичних положень формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Допущення принципу безперервності у процесі діяльності господарюючих суб'єктів передбачає створення інформаційного забезпечення, за допомогою якого здійснюватиметься формування та узагальнення інформації у системі бухгалтерського обліку та аналіз господарської діяльності.

Визнання принципу безперервності та його нормативне закріплення знайшло відображення у МСА 570 «Безперервність» [18].

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 1 «Подання фінансової звітності» вимагає, щоб управлінський персонал здійснював оцінку здатності суб'єкта господарювання безперервно продовжувати діяльність [19]. Така оцінка повинна здійснюватися на безперервній основі.

У вітчизняній практиці принцип безперервності закріплено у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»

та П(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Принцип безперервності діяльності господарюючого суб'єкта визначає облікову концепцію діяльності підприємства.

Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів (п. 22) стверджує, що підприємство є безперервно діючим і залишатиметься таким у найближчому майбутньому без наміру і потреби ліквідуватися або скорочувати масштаби своєї діяльності. Проте, деяким групам стейкхолдерів буде досить складно це зрозуміти, якщо підприємство не розкриватиме дані факти у Примітках до фінансової звітності або у нефінансових звітах.

Зацікавлені користувачі фінансової звітності з прямим фінансовим інтересом потребують інформації не лише про поточний фінансовий стан, а й про перспективи сталого розвитку підприємства. Виходячи з цього, оцінка прогнозних показників діяльності є визначальною для оцінки безперервності. Це дозволить стейкхолдерам ухвалити обґрунтовані управлінські рішення стосовно залучення інвестицій, отримання кредитів, купівлі або продажу акцій, фінансування політики соціальної відповідальності.

Важливим є визначення інформаційних потреб основних стейкхолдерів щодо безперервності діяльності, які будуть слугувати основою для формування поточних і прогнозних показників діяльності підприємства та їх відображення у фінансовій та нефінансовій звітності. До основних груп стейкхолдерів, що зацікавлені у безперервній діяльності підприємства, належать: власники, інвестори, менеджери, працівники, місцеві громади, держава, контрагенти (клієнти, постачальники), банки.

Інформація, що використовується підприємством у процесі його діяльності можна поділити на облікову та необлікову. Облікова інформація представляє собою сукупність даних первинних документів, реєстрів синтетичного та аналітичного обліку, фінансової, статистичної та різних форм нефінансової звітності. До необлікової інформації слід віднести інші документи, які не реєструються системою бухгалтерського обліку підприємства, проте впливають на результативність його діяльності. До них належать всі види планів (оперативні, тактичні, стратегічні), проекти, кошториси, нормативні матеріали. Також до необлікової інформації належить таке явище як плітки у колективі або у засобах масової інформації. Вони не відобража-

ються в обліково-аналітичній системі підприємства, проте можуть суттєво впливати на прийняття управлінських рішень.

Залежно від джерел отримання інформація поділяється на зовнішню та внутрішню. Найвагоміша роль у формуванні інформаційного забезпечення безперервності діяльності відводиться саме внутрішній інформації, до якої належать всі види бухгалтерського обліку (оперативний, управлінський та фінансовий), фінансова, управлінська та статистична звітність, статутні документи, бізнес-план, нормативно-планова документація контракти з клієнтами та постачальниками, кредитні та депозитні договори з банками, проектна та технічна документація, акти аудиторських перевірок. До зовнішньої інформації належать закони та інші нормативно-правові акти,

якими підприємство керується при веденні своєї діяльності; дані про макроекономічну ситуацію у країні, ринкову кон'юнктуру, статистична інформація, надана державними органами статистики.

Обліково-аналітична інформація повинна мати якісні характеристики. Згідно Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [19] до якісних характеристик належать певні ознаки, які роблять інформацію більш корисною для користувачів. До них належать доречність, істотність, надійність і співставність.

Модель формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств представлена на рисунку 1.

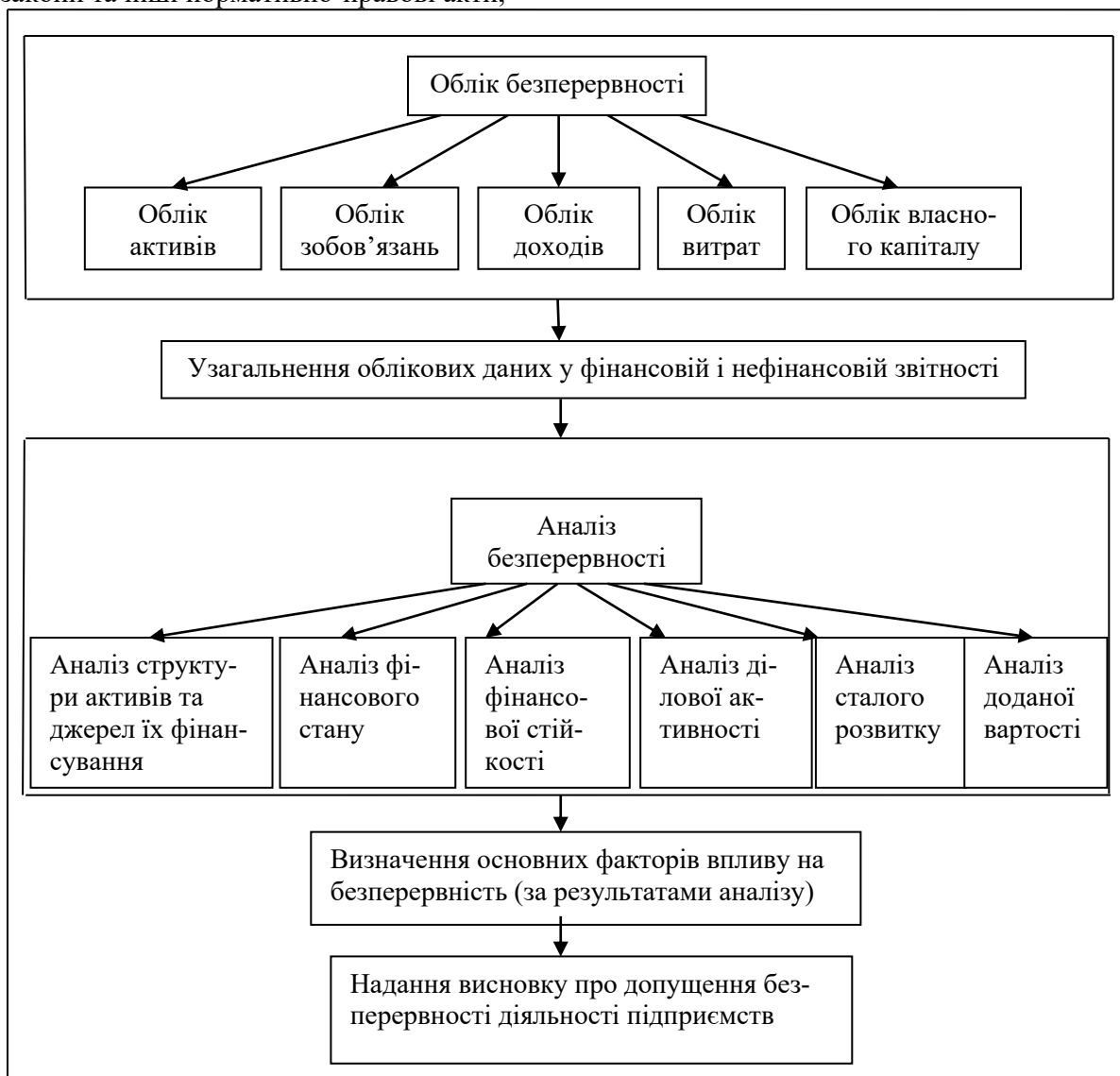

Рисунок 1 – Модель формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств
Джерело: розроблено автором

Реалізація моделі обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємства передбачає виконання ряду послідовних етапів, серед яких:

1. Облік безперервності діяльності підприємства, який включає облік активів, зобов'язань, доходів, витрат та власного капіталу.

2. Узагальнення облікових даних у фінансовій та нефінансовій звітності.

3. Аналіз безперервності діяльності підприємства, до якого належить аналіз структури активів та джерел їх фінансування, аналіз фінансового стану, фінансової стійкості, ділової активності, сталого розвитку та доданої вартості.

4. Визначення за результатами аналізу основних факторів впливу на безперервність діяльності підприємства.

5. Надання висновку про допущення безперервності діяльності підприємства.

Виконання вищезазначених етапів дозволить оцінити ефективність діяльності підприємства, визначити основні фактори впливу на безперервність та надати висновок стейкхолдерам щодо розвитку підприємства у найближчому звітному періоді.

Формування обліково-аналітичної інформації потребує виокремлення об'єктів бухгалтерського обліку і аналізу для оцінки безперервності діяльності підприємства, які співставні з традиційними об'єктами бухгалтерського обліку (активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати).

При цьому в обліковій політиці підприємства має бути передбачений розділ «Оцінка безперервності діяльності підприємства», який складається з послідовних етапів такої оцінки, до яких належать: 1) попередня оцінка дотримання принципу безперервності діяльності підприємства; 2) аналітичні процедури оцінки безперервності діяльності підприємств; 3) аналіз результатів оцінки безперервності діяльності підприємств.

Перший етап передбачає вивчення основних факторів, що впливають на безперервність діяльності підприємства, виявлення ознак порушення принципу, серед яких можна виділити зовнішні та внутрішні. Також слід враховувати думку керівництва та фінансових аналітиків при дослідженні даного питання, оскільки вони володіють необхідною інформацією щодо всіх аспектів діяльності підприємства. Керівництво повинно усвідомлювати мету даної перевірки, оскільки

саме воно несе відповідальність за розкриття повної та достовірної інформації у фінансовій звітності, враховуючи принцип безперервності. За підсумками цього етапу слід виділити проблемні «зони» підприємства, які ставлять під сумнів його існування у найближчому звітному періоді.

На другому етапі здійснюється розрахунок показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, доданої вартості та сталого розвитку. Використання даної системи показників дозволить зрозуміти основні фактори впливу на безперервність діяльності підприємства та його подальші перспективи.

На третьому етапі узагальнюються отримані результати аналізу безперервності та на їх основі формується інформація для включення в пояснювальну записку фінансової звітності. В якості додатку до облікової політики підприємства можна включити такі документи як зразок листа з думкою керівництва та фінансових аналітиків стосовно безперервності діяльності, аналітична таблиця показників оцінки безперервності у динаміці.

Пояснювальна записка обов'язково має містити аналіз передумов припинення діяльності підприємства, який базується на розрахунку показників оцінки безперервності.

Основною умовою для включення конкретної статті у звітність є її відповідність визначенню об'єкту обліку та критеріям її визнання. Визнання передбачає опис статті та величини у грошовому вимірі з подальшим її відображенням у фінансовій звітності за умови відповідності встановлених критеріїв. Так, актив визнається у балансі тоді, коли є висока вірогідність отримання економічних вигід у найближчому звітному періоді. Під майбутніми економічними вигодами розуміється здатність підприємства генерувати грошові потоки у процесі виробничої діяльності. Визнання активу обов'язково передбачає одночасне визнання зобов'язання відповідно до принципу подвійного запису. Зобов'язання визнається у балансі за умови можливого відтоку грошових коштів у процесі проведення господарських операцій, що призведе до зменшення економічних вигід з високим ступенем ймовірності. Згідно принципу безперервності діяльності підприємства, суми активів повинно бути достатньо для погашення зобов'язань. Для визначення можливостей погашення поточних зобов'язань за рахунок

поточних активів доцільно використовувати такий показник як чистий робочий капітал.

Виходячи з того, що діяльність будь-якого суб'єкта господарювання спрямована на отримання прибутку, об'єктами обліку, які безпосередньо впливають на фінансовий результат, є доходи та витрати.

Визнання підприємством активів, зобов'язань, доходів та витрат у системі бухгалтерського обліку обов'язково тягне за собою їх відображення у фінансовій звітності. У результаті господарської діяльності можуть виникнути події, що призведуть до невизначеності, тобто стає не зрозуміло, станеться чи не станеться якась подія у майбутньому. Це має назву умовні зобов'язання або умовні активи. Так, під умовним активом розуміють наслідок умовного факту, який з високою ймовірністю призведе до збільшення економічних вигід підприємства. Наслідки умовних активів та зобов'язань визначають можливості безперервного функціонування підприємства у майбутньому.

Повне та достовірне висвітлення інформації про величину та елементи власного капіталу у фінансовій звітності є ключовим при оцінці ефективності управління підприємством та прийнятті рішень різними групами стейкхолдерів. Згідно П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» власний капітал визначається як частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Проте, на відміну від вітчизняного стандарту міжнародні стандарти трактують власний капітал як чисті активи або чистий капітал підприємства, який виступає основним джерелом фінансування його діяльності. Згідно Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів, до складу власного капіталу належать наступні елементи: кошти, внесені власниками та акціонерами (статутний капітал); нерозподілений прибуток; резерви, що відображають асигнування нерозподіленого прибутку; резерви, які відображають коригування збереження капіталу.

Грунтуючись на концепціях цінності та безперервності при формуванні інформації для потреб менеджменту і звітності про реальну вартість активів і зобов'язань необхідно дотримуватись принципу обачності. Це означає, що вартість активів, зобов'язань і доходів змінюється у часі, інформацію у звітності слід відображати за справедливою та номінальною вартістю, що дозволить врахувати ризики, які

впливають на безперервну діяльність підприємства. В цьому зв'язку необхідно формувати інформацію за трьома напрямками: резерви майбутніх витрат і платежів, оціночні резерви та резерви за рахунок чистого прибутку. Резерви слід розглядати як компенсацію втрат від ризиків, зокрема на: товарно-матеріальні цінності, які морально застаріли або частково знизилась їх ринкова вартість; знецінення фінансових вкладень; покриття збитків діяльності підприємства та втрат від непогашеної дебіторської заборгованості. Такий підхід відповідає головній меті реалізації принципу безперервності, оскільки аналітична оцінка резервів на покриття втрат від ризиків дозволяє реально оцінити та скорегувати вартість активів в фінансовій звітності.

Тому найважливішим завданням є всебічна аналітична оцінка факторів безперервності на сталий розвиток підприємства на основі комплексного підходу. Комплексність досягається, по-перше, багатоаспектністю - сукупною оцінкою впливу показників фінансового стану на безперервність діяльності підприємств (прибутковості, фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності); по-друге, аналітичною оцінкою ефективності за видами діяльності (економічної, соціальної, екологічної); по-третє, аналітичною оцінкою доданої вартості та ризиків втрат економічних вигід; по-четверте, багатокритеріальністю оцінки - вибір показників аналізу визначається користувачами інформації за принципом суттєвості; по-п'яте, формою надання - використання результатів аналізу безперервності діяльності підприємств на підставі процедур модифікації для розробки прогнозів безперервного функціонування підприємства.

Комплексна оцінка безперервності діяльності підприємств передбачає проведення аналізу за такими напрямками:

1. Динамічний аналіз фінансово-економічного стану підприємств.
2. Аналіз ефективності діяльності підприємства у триєдиному вимірі (економічному, соціальному та екологічному).
3. Аналіз доданої вартості діяльності підприємства.
4. Оцінка ризиків впливу на безперервність

Виходячи з того, що на будь-якому етапі життєвого циклу підприємства об'єктивно присутні ризики фінансово-господарської діяльності, необхідним є оцінювання втрат

економічних вигід від ризикових ситуацій та виявлення резервів в процесі аналізу для покриття втрат від ризиків. Тому окремим етапом здійснюється аналіз впливу резервів на вартість підприємства та оцінка співвідношення резервів забезпечення безперервності – рівень ризику фінансово-господарської діяльності.

Індикатором безперервності діяльності підприємства у майбутньому є ринкова вартість, яка враховує фінансові, виробничі, людські, інтелектуальні та соціальні ресурси підприємства та визначає перспективи його розвитку.

Аналітична оцінка сталого розвитку підприємства передбачає оцінювання сукупного впливу економічних, соціальних та екологічних факторів на результативність діяльності, від якої залежатиме подальше існування підприємства. Проведення аналізу за вказаними напрямками діяльності дозволить оцінити вплив кожного окремого фактора на створення цінності у довгостроковій перспективі, що буде слугувати підтвердженням принципу безперервності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підтвердження припущення про безперервність діяльності підприємств вимагає формування інформаційної бази, розробка якої передбачає визначення об'єктів обліку та певних аналітичних процедур, які є основою для оцінки безперервності діяльності підприємств з метою надання висновку щодо їх сталого розвитку.

Виходячи з головної мети стабільного відтворення вартості підприємства, розроблена модель обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств визначає складові та пріоритетні напрямки формування облікової і аналітичної інформації для задоволення потреб різних користувачів. Формування аналітичної інформації щодо сталого розвитку підприємства надає можливість об'єктивно оцінити результативність діяльності у триєдиному вимірі (економічному, соціальному та екологічному), від якої залежатиме безперервне функціонування підприємства на довгострокову перспективу.

Використання комплексного підходу до аналізу безперервності підприємства дозволяє сформулювати інформацію для оцінки потенціалу відтворення вартості підприємства та визначити оптимальні вектори забезпечення безперервності діяльності підприємства.

Література

1. Мэтьюс М.Р., Перера М.Х.Б. *Теория бухгалтерского учета*: Учебник / Пер. сангл. под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой. Москва: Аудит, ЮНИТИ, 1999. 663 с.
2. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. *Теория бухгалтерского учета*: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я.В. Соколова. Москва: Финансы и статистика, 1997. 576 с.
3. Нидлз Б. *Принципы бухгалтерского учета* / Б. Нидлз, Б. Андерсон, Д. Колдуэлл. – Москва: Финансы и статистика, 1999. 495 с
4. Hahn William The Going-Concern Assumption: Its Journey into GAAP. *The CPA Journal*, February 2011. URL: <http://edit.seu.edu/Editor/assets/seuuniversity/academics/faculty/pages.pdf>
5. Легенчук С. Ф. Модифікація принципів бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки. *Школа професійного бухгалтера*. 2011. № 1(119). С. 23-29.
6. Голов С. Теорія багатопільового бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. № 4. С. 3-13.
7. Мултанівська Т.В., Горяєва М.С. Принцип безперервності у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика. 2017. С. 1-3.
8. Фоменко В. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на безперервну діяльність підприємства. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_191.pdf
9. Соколов Я.В., Бычкова С.М. Принцип непрерывности деятельности организации. *Аудитор*. 2006. № 5. С. 23-28.
10. Соколов Я. В., Бычкова С.М. Принцип постоянно действующего предприятия. *Бухгалтерский учет*. 2001. № 4. [URL: <http://www.lawmix.ru/bux/142797>]
11. Рабошук А.В. *Принципы, стандарты та професійне судження бухгалтерського обліку: теоретико-методичний аспект*: дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.06.04 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит. Житомир: 2006. 214 с.
12. Шигун М.М. *Розвиток моделювання системи бухгалтерського обліку: теорія і методологія*: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2009. 632 с.
13. Озеран А.В. Принцип безперервності діяльності – індикатор оцінки вартості підприємства. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2012. Вип. 2 (23). С. 234-242.
14. Тарасова Т.О. Теоретичне обґрунтування принципу безперервності діяльності в

системі фундаментальних положень бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип. 16. Ч.4. 2016. С. 143-147.

15. Гринчишин Я. Принцип безперервності в Україні: порівняння з міжнародними стандартами. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 11. С. 3-8.

16. Орлова О.С. *Правове регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання*: монографія. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2014. 312 с.

17. Корягін М.В. *Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку*: монографія. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. 262 с.

18. МСА 570 «Безперервність діяльності» (ISA 570 Going Concern) Міжнародний стандарт аудиту 570 «Безперервність». URL: http://apu.com.ua/files/temp/Ukr-block_T1-2010.pdf

19. Міжнародні стандарти фінансової звітності, станом на 2020 рік. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>

References

1. Matthews, M.R., Perera, M.H.B. (1999). *Accounting Theory*. Moscow: Audit, UNITI, 663.

2. Hendriksen, E.S., Van Breda, M.F. (1997). *Accounting Theory*. Moscow: Finance and statistics, 576.

3. Needles, B., Anderson, B. and Caldwell, D. (1999). *Principles of Accounting*. Moscow: Finance and statistics, 495.

4. Hahn, W. (2011). The Going-Concern Assumption: Its Journey into GAAP. *The CPA Journal*, February. Retrieved from: <http://edit.seu.edu/Editor/assets/seuniversity/academics/faculty/pages.pdf>

5. Legenchuk, S.F. (2011). Modification of accounting principles in the post-industrial economy. *School of professional accountant*, 1(119), 23-29.

6. Holov, S. (2011). Theory of multipurpose accounting. *Accounting and auditing*, 4, 3-13

7. Multanivska, T.V., Goryaeva, M.S. (2017). The principle of continuity in accounting and financial reporting. *Modern problems of enterprise management: theory and practice*, 1-3.

8. Fomenko, V. (2019). The influence of external and internal factors on the continuous activity of the enterprise. Retrieved from: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_191.pdf

9. Sokolov, Y.V., Bychkova, S.M. (2006). The principle of continuity of the organization's activity. *Auditor*, 5, 23-28.

10. Sokolov, Y.V. & Bychkova, S. M. (2001). The principle of permanent operating enterprise. *Accounting*, 4. Retrieved from: <http://www.lawmix.ru/bux/142797>

11. Raboshuk, A.V. (2006). *Principles, standards and professional judgment of accounting: theoretical and methodological aspect*. Dissertation for obtaining sciences stupa PhD economy Sciences: specialist 08.06.04 - accounting, analysis and audit. Zhytomyr, 214.

12. Shigun, M.M. (2009). *Development of accounting system modeling: theory and methodology*. Zhytomyr: Zhytomyr Polytechnic State University, 632.

13. Ozeran, A.V. (2012). The principle of business continuity is an indicator of enterprise value assessment. *Problems of theory and methodology of accounting, control and analysis*, 2 (23), 234-242.

14. Tarasova, T.O. (2016). Theoretical substantiation of the principle of continuity of activity in the system of fundamental provisions of accounting. *Scientific Bulletin of Kherson State University*, 16, 4, 143-147

15. Hrynchyshyn, Ya. (2013). The principle of continuity in Ukraine: comparison with international standards. *Accounting and auditing*, 11, 3-8.

16. Orlova, O.S. (2014). *Legal regulation of accounting and financial reporting of business entities*: monograph. Uzhgorod: Polygraph Center "Lira", 312.

17. Koryagin, M.V. (2012). *Estimating the value of the enterprise in the accounting system*: monograph. Lviv: LLC "NVP "Interservice", 262.

18. ISA 570 "Going Concern" (ISA 570 Going Concern) International Auditing Standard 570 "Continuity". Retrieved from: http://apu.com.ua/files/temp/Ukr-block_T1-2010.pdf

19. International financial reporting standards, as of 2020. Retrieved from: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародni-standarti-finansovoi-zvitnosti>

Стаття надійшла до редакції : 15.01.2023 р.

Стаття прийнята до друку: 31.03.2023 р.

Бібліографічний опис для цитування :

Юрченко О. С. Формування обліково-аналітичного забезпечення оцінки безперервності діяльності підприємств. *Часопис економічних реформ*. 2023. № 1(49). С. 44–52.

